

יום א' כח' באב תשנ"ז (31 באוגוסט)

י עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם,

יהיה להם גם הכוח לפתוח את שערי עתידם*

אבא קובנר, 1978

ה'יום בשנת ג'רנ"ד (1894) נפטר הרב נפתלי צבי הלוי ברי"ל
 (הנצי"ב) מוולוז'ין. הוא היה האל ישיבה ווולוז'ין במשך 50
 שנה. זרך גאון היה צומח לצדו של הגר"א (האבן עזר) ונמנע
 מביקורו. בעניני הציונות, הנצי"ב הגן על אהבת
 ישראל ואל ב'שיבה ופיה בין הרבנים הראשונים למאור
 בציונות. בין צירוף, הוא חיבר פירוש על הגמרה, הנקרא
 "העמק צבי".
 כצומחא לג'לגו בענינים ציונים, מקבאים אל ויס'פור (הבא):

השיב: מעשה באדם שחלה, והורה הרופא שרפואתו
 היחידה היא אכילת בשר חזיר. נודעו החולה: יהודי
 יאכל בשר חזיר?! ונתרצה לכך רק לאחר שרב העיר
 הצטרף להוראת הרופא. מילא, אמר אותו חולה, נגזר
 עלי לאכול חזיר, אך איש אינו מכריחני לאכול נבלה
 שלא נשחטה. דרש אפוא מהרב לשתוט את החזיר
 כדת וכדין. עשה כך הרב, אך עדיין לא נחה דעתו של
 החולה. במטותא, ביקש מהרב, יבדוק נא את הריאה
 שמא תימצא בה סירכה.
 עיין הרב בריאה, הפכה מצד אל צד ו... שתק.
 מקורביו של החולה האיצו בו לפסוק את הדין, כדי
 שהחולה יקבל את תרופתו. אילו היתה זו ריאה של
 בהמה טהורה, אמר הרב, הייתי מכשירה ללא כל
 פקפוק; אבל איך יכול אני להוציא מפי את המלה
 כשר, בעוד אני וגם אתם יודעים שמדובר בחזיר...
 ע"פ: תרי"ל מימון, שרי המאה ח"ה

. אף המשכילים שבדורו
 הכירו בגדולתו והתפעלו לא רק מגדולתו בהלכה,
 אלא גם מידיעותיו הרחבות בתנ"ך ובשפה העברית -
 שטח שהיו מתפארים כאילו רק הם בקיאים בו.
 לאחד המשכילים שתמה מנין הוא מוצא זמן ללימוד
 תנ"ך ודקדוק, ענה בשאלה: אומרים עליך שמבין
 גדול אתה בתנ"ך, אם כן, מדוע בפסוק "סדין עשתה
 ותמכור, וחגור נתנה לכנעני" - הסדין נמכר, ואילו
 החגור ניתן? משלא קיבל תשובה, ענה במשל: יצא
 אדם מחנות דיסקית ושמיכה ארוזה היטב בידו. מנין
 לך חבל כה יפה? נשאל ע"י חברו. כשהצביע על החנות
 וסיפר שקיבל את החבל חינם, רץ חברו לחנות
 והתפלא כשדרשו ממנו תשלום הגון עבור החבל.
 ריקא, אמר הראשון, וכי אינך יודע שמי שקונה
 שמיכה שלימה, מקבל את החבל חינם?
 פעם נקלע הנצי"ב למסיבה שבה נכחו משכילים.
 נתגלגלה השיתה על אודות יהודי מסויים שהמיר את
 דתו, אבל פירסם מאמרים מדעיים שבאו לסתום
 פיות מקטרגיו, ובכך הציל יהודים רבים מעלילות
 שווא. "מה דעת הרב על מומר זה?" נשאל הנצי"ב.